

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף צה

קורה ארבעה מתיר בחורבה: חורבה הפרוצה לרה"ר ואסורה בטלטול, אם יש בתוכה קורה רחבה ד' טפחים העומדת על יתדות (*תמונה 1038*), מותר לטלטל תחת הקורה, לפי שאנו אומרים 'פי תקרה יורד וסותם' לארבעת צדדי הקורה, ונמצא שהמקום שתחת הקורה מוקף מחיצות.

קורה ד' מתיר במים: קורה רחבה ד' טפחים, ונתונה על רחבה על גבי הבור שבין שתי חצרות, הרי היא מתירה למלא מים מהבור, לפי שאנו רואים כאילו חודיה של עובי הקורה משני צדדיה יורדים עד הקרקע.

סינך על גבי אנסדרה (= תקרה על עמודים) שיש לה פצימין (= עמודים קבועים במחיצותיה ויש פחות מג' טפחים בין עמוד לעמוד), כשירה מדין 'לבד'. ואם אין לה פצימין, לדעת אב"י - כשרה, לפי ש'פי תקרה יורד וסותם'. ולדעת רבא - פסולה, לפי שלא אומרים 'פי תקרה יורד וסותם'.

הגמרא מבררת האם ניתן לומר שאב"י סובר כרב שאומרים 'פי תקרה יורד וסותם' אפילו בארבעה צדדים, ולכן הסוכה כשרה, ורבא סובר כשמואל שלא אומרים 'פי תקרה יורד וסותם' בארבעה צדדים, ולכן הסוכה פסולה.

אלא שבאמת **אליבא דשמואל** מודים אב"י ורבא שהמסכך על אנסדרה שאין לה פצימין הסוכה פסולה, שהרי לדעתו לא אומרים 'פי תקרה יורד וסותם' בארבעה צדדים. אלא הם נחלקו אליבא דרב, שאב"י סובר כרב כנ"ל, ורבא סובר שאמנם רב התיר לטלטל בשבת באנסדרה בבקעה (לעיל) מדין 'פי תקרה יורד וסותם' כיון שהקורות העליונות של האנסדרה נעשו לצורך האנסדרה, אבל לענין סוכה - הרי הקורות העליונות של האנסדרה לא נעשו לצורך מצוות סוכה, ובזה רב לא היקל לומר 'פי תקרה יורד וסותם', ונמצא שאין לה דפנות ופסולה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

למדנו במשנה לעיל לענין חצר / בית / מבוי שנפרצו בשבת לרה"ר, שרבי יוסי אומר אם מותרים לאותה שבת מותרים לעתיד לבוא וכו': כוונת רבי יוסי שבשם שהם אסורים בשבת הבאה כך הם אסורים בשבת זו.

שמואל אומר שהלכה כרבי יהודה במשנה (שמותרים לשבת זו שהואיל וכבר הותר הטלטול למקצת השבת הותר לכולה).

הגמרא מקשה על שמואל: שהרי למדנו לעיל (פא:) - שאמר רבי יהודה במה דברים אמורים שאין מערבים לאדם ללא ידיעתו? בעירובי תחומין! אבל בעירובי חצרות מערבין אף ללא ידיעתו, לפי שזה רק רווח בשבילו. ועל זה אמר רב יהודה בשמו של שמואל שבכל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין הלכה כמותו, אבל רק בדיני חצרות ותחומין ולא בדיני מחיצות. וזה שלא כדברי שמואל שפסק כרבי יהודה במשנתנו במחיצות.

רב ענן מתרץ: במשנתנו מדובר שהחצר נפרצה לכרמלית שאיסורה מדרבנן, ולכן שמואל פוסק להקל כרבי יהודה. ולעיל מדובר שהיא נפרצה לרה"ר שאיסורה מדאורייתא, ולכן שמואל מחמיר לאסור ולא פוסק כרבי יהודה.

משנה: הבונה עלייה מעל שני בתים הנמצאים בשני צידי רה"ר (תמונה 1042), וכן גשרים הפתוחים תחתיהם למעבר אנשים מצד לצד, ויש להם שתי מחיצות משני הצדדים (תמונה 1043), מותר לטלטל תחתיהם בשבת, לפי ש'פי תקרה יורד וסותם', דברי רבי יהודה. וחכמים אוסרים.

ועוד אמר רבי יהודה: אפשר לעשות 'שיתופי מבואות' במבוי המפולש (= הפתוח משני צדדים), הואיל ויש לו שתי מחיצות. וחכמים אוסרים.

גמרא: אמר רבה: טעמו של רבי יהודה ברישא של המשנה הוא לא משום שהוא סובר ש'שתי מחיצות דאורייתא' (= מועילות להחשיב את המקום כרה"ר מן התורה), אלא משום שהוא סובר 'פי תקרה יורד וסותם'.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

אב"י מקשה: שהרי למדנו בברייתא שלדעת רבי יהודה - מי שיש לו שני בתים בשני צידי רה"ר יכול לטלטל מבית לבית דרך רה"ר שבאמצע, כיון שמחיצות הבתים הופכות את רה"ר שבאמצע לרה"י. (אך כדי שלא יבואו להתיר טלטול ברה"ר גמורה הצריכוהו חכמים לעשות היכר ע"י שיעשה לחי או קורה בשני הקצוות של אחד מהבתים). מוכח שלדעתו כל מקום שיש בו שתי מחיצות הוא רה"י מן התורה.

רבה מתרץ: שאכן מהברייתא משמע כך, אבל טעם המשנה הוא משום 'פי תקרה יורד וסותם'.

אמר רב אשי: ממשנתנו משמע כרבה, משום שאם טעמו של רבי יהודה ברישא הוא משום ש'שתי מחיצות דאורייתא', מדוע בסיפא של המשנה כתוב 'ועוד אמר רבי יהודה' וכו'? והרי זה מאותו הטעם של הרישא ומה הוא בא לחדש? אלא בודאי ברישא טעמו הוא משום 'פי תקרה יורד וסותם', ובסיפא הוא מוסיף 'ועוד אמר רבי יהודה' וכו' ששם הטעם הוא משום 'שתי מחיצות דאורייתא'. (ביארנו לפי הפירוש השני ברש"י, ראה שם שביאר באופן נוסף).

 הדרן עלך כל גנות

פרק עשירי. משנה: המוצא תפילין מושלכות בשדה אסור לו להניחם בבזיון. ולכן התירו לו להכניסם לעיר 'דרך מלבוש', דהיינו ללבוש זוג ולהכניס וחוזר חלילה. רבן גמליאל חולק וסובר שמותר להכניס שניים שניים.

אם מצא הרבה תפילין קשורות ביחד, ימתין שם עד שחשיכה לשומרם, ובמוצ"ש יביא אותם לעיר. ואם אינו יכול להמתין שם מפני הסכנה, מכסה אותם והולך לו.

דווקא בתפילין הקילו, ולא בקמיעות העשויות בצורת תפילין שאין בהן קדושה. ולכן אם רואה בית של תפילין חדשות בלא קשר של תפילין, לא מכניסם כי שמא קמיע הן (מכיון שלקמיע לא היו עושים קשר של תפילין).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

רבי שמעון אומר שיכול לתת את התפילין לחבירו וחבירו לחבירו וכך הלאה עד לעיר. מכיון שכל אחד לא מטלטל אותם ד' אמות. (פיתרון זה טוב גם לשעת הסכנה). וכן אם נולד לו בן בשדה, יכול להשתמש בפיתרון זה בכדי להכניסו לעיר. רבי יהודה מרחיב את הפיתרון גם למחוץ לתחום, דהיינו שהבעלים של החפץ יכול להוליך אותו יותר מתחומו על ידי העברה בין בני אדם. אך חכמים חולקים שאי אפשר להוליך חפץ יותר מרגלי בעליו.

גמרא: ישנו כלל ש'סתם' משנה זו דעת רבי מאיר. אך כאן לכאורה אינו כן, מכיון שדעת רבי מאיר שמותר להציל בגדים מהשריפה על ידי לבישת כל מה שיכול ללבוש, ואילו כאן מותר לו ללבוש רק זוג אחד כל פעם?

הגמרא מתרצת שבין בשריפה ובין בתפילין התירו לו ללבוש רק בדרך לבישתו בחול. בגדים לובשים זה על זה, אך תפילין לובשים זוג אחד בלבד. רבי מאיר סובר שמהתורה יש מצוה להניח תפילין בשבת ש'שבת זמן תפילין היא', וחכמים אסרו את הלבישה שמא יעבירים ד' אמות ברשות-הרבים. ומשום בזיון התפילין התירו לו ללבושם. ולכן דווקא בדרך לבישה דהיינו זוג אחד.

רבן גמליאל אומר שניים: הגמרא מבררת: אם רבן גמליאל סובר ש'שבת זמן תפילין' - מדוע התיר ללבוש שני זוגות שאין זו דרך לבישה (כנ"ל). תוספות מוסיפים שגם עובר בזה על איסור 'בל תוסיף'? ואם הוא סובר ש'שבת לאו זמן תפילין' וההתר להכניסם כי התפילין נחשבות לתכשיט גם כשאין בהם מצוה - מדוע אסור יותר משניים?

הגמרא מתרצת שהוא סובר ש'שבת לאו זמן תפילין', וההתר להכניסם משום תכשיט. אמנם הם תכשיט רק כשהם מונחים בדרך לבישתם בחול (ויש מקום מסוים בגוף להנחתם כדלהלן), ואם לאו הם כמשאוי. אלא שעד שני זוגות עדיין זו דרך לבישה - כמו שאמר רב שמואל בר רב יצחק שמקום יש בראש להניח שני תפילין. ומדבריו אנו לומדים שהוא הדין ליד שיש בה מקום להניח שני תפילין.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

תנא דבי מנשה: אין כל היד כשרה להניח עליה תפילין, אלא רק על ה'קיבורת' שהיא הבשר התפוח שבזרוע. וכן אין כל הראש כשר להניח עליו, אלא רק עד הקודקוד דהיינו המקום שמוחו של תינוק רופס.

לימא... קמפלגי: ת"ק ורבן גמליאל נחלקו האם שבת זמן תפילין או לא. לת"ק - שבת זמן תפילין וממילא אינם תכשיט ולכן מותר רק זוג אחד. בנוסף יש בזוג השני גם איסור בל תוסיף. לרבן גמליאל - שבת לאו זמן תפילין ממילא הם תכשיט, ולכן התירו לו שניים. וכמובן שאין בזה בל תוסיף שהרי אין בזה מצוה.

איבעית אימא: לכולי-עלמא שבת זמן תפילין, והמחלוקת היא האם מצוות צריכות כוונה. אם מצוות צריכות כוונה, אז הכוונה למצוה גורמת שהזוג השני יהיה 'בל תוסיף'. מאידך אם לא יכוין למצוה אז שני הזוגות יהיו כמשאוי. אבל אם מצוות לא צריכות כוונה אז זוג אחד נחשב למצוה גם בלי כוונה, אבל השני לא. (עיין ברש"י לפירוש נוסף).

